

Betænkning

over forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

(Afgivet af finansudvalget den 19. november 1969).

Udvalget har gennemgået lovforslaget og har herunder haft samråd med finansministeren.

Herefter indstiller udvalget lovforslaget til *veftagelse uændret*.

Jørgen Jensen, næstformand.	Clara Munck.	Niels Ravn.	Hans Kjær.	Damsgaard, formand.
Foged.	Jens Peter Jensen (Sorø amt).	Bilgrav-Nielsen.	Erik Hansen (Ålborg amt).	
Grethe Philip.	Gorrsen.	Grünbaum.	Lysholt Hansen.	
Evald Kristensen.	Poul Nilsson.	Søgaard.	Poul Dam.	

Bilag 1.

FINANSMINISTEREN

København, den 5. november 1969.

Efter aftale fremsendes hermed i 25 eksemplarer besvarelse af spørgsmål, der blev stillet mig under samrådet den 29. oktober 1969.

Poul Møller.

Folketingets finansudvalg.

Spørgsmål 1.

Hvorledes har eurodollarrenten bevæget sig de sidste 6 måneder?

Svar.

Renteudviklingen på eurodollar- og euroobligationsmarkedet.

Pct. p. a.	Eurodollarindskud			Effektive rente af eurodollar- obligationer 10-20 årige
	2 dage	1 md.	3 mdr.	
Ult. april 1969	8	8 ³ / ₈	8 ¹ / ₂	7,32
— maj —	9 ⁷ / ₈	11	10 ¹ / ₄	7,40
10. juni — (max.)	11 ¹ / ₄	12 ¹ / ₂	12 ³ / ₈	—
Ult. — —	9	10 ¹ / ₈	10 ³ / ₈	7,56
— juli —	8 ⁷ / ₈	10	10 ³ / ₈	7,56
— aug. —	10 ¹ / ₄	10 ³ / ₄	11	7,61
— sept. —	9 ¹ / ₂	10 ³ / ₈	11 ¹ / ₄	7,76
27. okt. — (min.)	8 ¹ / ₄	8 ⁷ / ₁₆	8 ³ / ₄	—
Ult. — —	9	9 ⁵ / ₈	9 ³ / ₄	7,67

Det bemærkes, at danske erhvervsvirksomheder, der ønsker at finansiere importbetalinger eller eksportkreditter ved eurodollarindskud, normalt må påregne ud over de nævnte satser at betale ca. 1 pct. p.a. til

den danske bank, der formidler (og eventuelt garanterer) kreditten. Omkostningerne forøges yderligere, hvis dollargælden ønskes kurssikret.

Spørgsmål 2.

Der ønskes en oversigt over diskonto-udviklingen i Danmark og andre lande,

f. eks. Sverige, Norge, England, Tyskland, Frankrig, Holland, Schweiz og USA fra september 1968.

<i>Svar.</i>	Dan- mark	Sve- rige	Norge	Eng- land	Tysk- land	Frank- rig	Hol- land	Svejts	USA
Gældende fra									
1. september 1968....	6	5½	3½	7½	3	5	4½	3	5¼
19. september —	—	—	—	7	—	—	—	—	—
11. oktober —	—	5	—	—	—	—	—	—	—
12. november —	—	—	—	—	—	6	—	—	—
18. december —	—	—	—	—	—	—	—	—	5½
20. december —	—	—	—	—	—	—	5	—	—
27. februar 1969....	—	—	—	8	—	—	—	—	—
28. februar —	—	6	—	—	—	—	—	—	—
31. marts —	7	—	—	—	—	—	—	—	—
4. april —	—	—	—	—	—	—	—	—	6
9. april —	—	—	—	—	—	—	5½	—	—
18. april —	—	—	—	—	4	—	—	—	—
12. maj —	9	—	—	—	—	—	—	—	—
13. juni —	—	—	—	—	—	7	—	—	—
20. juni —	—	—	—	—	5	—	—	—	—
11. juli —	—	7	—	—	—	—	—	—	—
4. august —	—	—	—	—	—	—	6	—	—
11. september —	—	—	—	—	6	—	—	—	—
15. september —	—	—	—	—	—	—	—	3¾	—
27. september —	—	—	4½	—	—	—	—	—	—
9. oktober —	—	—	—	—	—	8	—	—	—
1. november 1969....	9	7	4½	8	6	8	6	3¾	6

Spørgsmål 3.

Banklikviditetens udvikling gennem det sidste år.

Svar.

Der kan beregnes en række forskellige udtryk for banklikviditeten. I det følgende anvendes bankernes nettostilling over for Nationalbanken og udlandet.

Bankernes likviditet er i betydelig grad afhængig af ind- og udbetalinger på statens konto i Nationalbanken, som udviser kraftige udsving i de enkelte måneder inden for kvartalerne. For at give et klarere udtryk for den underliggende tendens i likviditetsudviklingen er derfor i nedenstående tabel alene vist nettostillingen ved udgangen af kvartalerne (normalt de strammeste tidspunkter). Da der også er visse sæsonudsving over året, er tillige vist udviklingen i likviditeten i de nærmest foregående år.

Banklikviditeten var særdeles stram i slutningen af 1966 og første halvdel af 1967.

Fra sommeren 1967 indtrådte en vis likviditetsforbedring bl. a. i forbindelse med afgiftsomlægningen fra engrosoms til moms. I løbet af 1968 og 1. kvartal af 1969 forbedredes likviditeten yderligere navnlig som følge af Nationalbankens obligationskøb, men siden er den igen forringet, og ved udgangen af 1969 skønnes der at blive tale om en negativ nettostilling på omkring 1 milliard kr., altså næsten samme strammingsgrad som ved udgangen af 1966.

Bankernes nettolikviditet 1966-69.

Bankernes nettostilling over for Nationalbanken¹⁾ og udlandet.

Ultimo	1966	1967	1968	1969
	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.
Marts ...	— 655	—1.330	—680	663
Juni	— 691	—1.366	49	83
Sept.....	— 544	— 274	730	—570
Dec.	—1.107	— 587	548	

¹⁾ Bortset fra 1-5 årige indlånsbeviser og kreditbeviser, men inklusive indeståender på deponeringskonti.

Bankernes nettostilling over for Nationalbanken¹⁾.

Ultimo	1966	1967	1968	1969
	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.
Marts ...	— 329	—1.097	—698	— 24
Juni	— 415	—1.162	—141	—230
Sept.	— 388	— 197	267	—805
Dec.	— 929	— 517	41	

Bankernes nettovalutastilling.

Marts ...	— 326	— 233	18	687
Juni	— 276	— 204	190	313
Sept.	— 156	— 77	463	235
Dec.	— 178	— 70	507	

Spørgsmål 4.

Hvor store beløb af bankernes kasser er bundet i kraft af 30 pct. deponeringsreglen?

Svar:

I henhold til deponeringsaftalen af 24. februar 1965 skal bankerne deponere 20 pct. af stigningen i deres indlån siden basistidspunktet omkring nytår 1964-65 indtil ultimo april 1969. For stigninger efter denne dato er satsen 30 pct.

Pr. 30. september 1969 udgjorde bankernes deponeringspligt 1.674 mill. kr., som var dækket således:

	I mill. kr.
Indestående på særlig konto i Nationalbanken	123
Obligationer deponeret i Nationalbanken	815
Forbedring af nettomellemværende med udlandet siden basistidspunktet	736
I alt...	<u>1.674</u>

I henhold til deponeringsaftalen af 5. marts 1965 med sparekasserne udgjorde sparekassernes deponeringspligt pr. 30. september 1969 859 mill. kr., som var dækket således:

	I mill. kr.
Anbragt på særlig konto i Nationalbanken	80
Obligationer deponeret i Nationalbanken	391

Anbragt i 3. prioritetsobligationer og nye 3. prioritetslån til boligbyggeri

388

I alt... 859

Spørgsmål 5.

Hvordan gennemfører Danmarks Nationalbank kontrol med bankernes samlede udlån?

Svar:

Nationalbanken regulerer principielt bankernes udlån ved at påvirke deres likviditet, især ved ændring af bankernes lånemuligheder i Nationalbanken og de herfor gældende rentesatser samt ved køb og salg af obligationer.

Hertil kommer, at bankerne siden 1965 ved deponeringsaftalerne har påtaget sig et formelt medansvar for målsætningen for den samlede kreditudvidelse, idet de har tilsagt deres medvirken til at holde væksten i deres samlede udlån inden for rammer, som er forenelige med hensynet til balance i økonomien. Midlerne til påvirkning af bankernes likviditet blev ved disse aftaler suppleret med variable deponeringsregler.

Under forhandlingerne mellem Nationalbanken og bankerne i slutningen af oktober 1969 var der enighed om, at denne målsætning i den foreliggende økonomiske situation måtte medføre, at bankerne indtil videre ikke udvidede deres samlede långivning. Denne målsætning søges opnået ved at fastholde en stram likviditet, men derimod ikke ved at fastsætte et præcist udlånsloft for hver enkelt bank. Dette sidste ville være uhensigtsmæssigt, bl. a. på grund af det store antal banker med vidt forskellig struktur, erhvervsfordeling blandt kunder etc.

Der er i de senere år sket en stadig forbedring af det statistiske apparat, således at Nationalbanken i dag har bedre og hurtigere oplysninger om udviklingen i bankernes samlede kreditgivning.

Spørgsmål 6.

Hvordan har valutaudviklingen formet sig, siden D. N. gik over til ny opstilling? Gl. opstilling videreføres til seneste tal.

¹⁾ Bortset fra 1-5 årige indlånsbeviser og kreditbeviser, men inklusive indeståender på deponeringskonti.

Bilag til bet. o. lovf. om optagelse af statslån i udlandet.

Svar: Ultimo	Danmarks internatio- nale likvidi- tet	Nationalbankens og de private ban- kers nettovaluta- stilling i. h. t. tid- ligere opgørelses- måde
	mill. kr.	mill. kr.
Juni 1969	2.493	2.258
Juli 1969	2.468	2.233
August 1969	2.348	2.112
September 1969 ..	2.420	2.184
Oktober 1969 ¹⁾ ...	2.547	2.307

Fra og med ultimo juni anvendes i stedet for begrebet „Nationalbankens og de private bankers nettovalutastilling“ det mere omfattende begreb „Danmarks internationale likviditet“, som tillige omfatter nettostillingen over for Den internationale Valutafond og værdien af seddelguld (232,6 mill. kr.).

Spørgsmål 7.

Kan man fremtidig kontrollere de valuta-transaktioner, der sker, herunder omfanget af leverandørkreditter, private lån i udlandet samt forudbetalinger?

Svar.

Ved alle betalinger til eller fra udlandet over 2.000 kr. skal der afgives en anmeldelse til valutahandleren, der skal kontrollere, at valutabestemmelserne overholdes. Anmeldelsen indsendes til Nationalbanken, der således kan gennemføre en efterfølgende kontrol og i den forbindelse er berettiget til at forlange yderligere oplysninger om de foretagne betalinger. Der afgives månedlig ca. 120.000 anmeldelser om betalinger til og fra udlandet, og kontrollen er derfor ifølge sagens natur hovedsagelig af statistisk karakter (herunder sammenholdes betalingsstrømmen med f. eks. vare-import og -eksport osv.), men alle anmeldelser gennemses, og nærmere undersøgelse foretages, hvor anmeldelserne umiddelbart forekommer ufuldstændige eller ukorrekte.

I henhold til valutabestemmelserne kan løbende betalinger for varer og tjenesteydelser samt visse kapitalbetalinger ske uden speciel tilladelse. En række andre kapitalbetalinger må derimod kun ske med forudgående tilladelse fra Nationalbanken. Det gælder bl. a. forudbetalinger

for import mere end 14 dage før indførelsen (i visse tilfælde er der dog fastsat en længere frist). Optagelse af lån i udlandet er inden for vide grænser tilladt til finansiering af dansk udenrigshandel og dansk virksomhed i udlandet. Der er desuden adgang til i begrænset omfang at optage kreditter i udlandet til finansiering af indenlandsk virksomhed.

Valutabestemmelserne regulerer også forskydninger i forretningsmæssige kreditter m. v. Det er således fastsat, at danske eksportører m. v. kun må yde henstand med betalinger for varer og tjenesteydelser inden for den frist, der er sædvanlig for vedkommende område. Længere kreditgivning kræver speciel tilladelse. Valutabestemmelserne fastsætter også, at forfaldne tilgodehavender i udlandet skal hjemføres uden unødigt ophold og tilbydes en valutahandler. På tilsvarende måde må indlændinge kun udskyde betaling af forretningsmæssig gæld til udlandet inden for visse grænser (normalt indtil et år for skibe, større maskiner o. lign. indtil 5 år efter indførelsen).

Inden for de gældende regler vil der kunne ske store forskydninger i de kommercielle kreditter, idet disse navnlig påvirkes af forholdet mellem indlandets og udlandets rente- og likviditetsniveau. Lettere lånevilkår i Danmark end i udlandet — som i de første måneder af 1969 — vil medføre en tendens til mindsket nettokredittagning i udlandet, medens omvendt strammere vilkår i Danmark end i udlandet, som i de seneste måneder, virker i modsat retning.

Spørgsmål 8.

Hvor store er afdragene på udenlandske lån efter 1973?

Svar.

I vedføjede tabel er den ordinære amortisation vist for perioden 1970-1988. Tallene for de første år afviger lidt fra de i bemærkningerne til lovforslaget anførte, idet man har taget den i mellemtiden skete DM-revaluering i betragtning. I den nu givne tabel indgår ikke tilbagebetalingen af 1969-schweizerkredit (på 30 mio. s. frs.), som i bemærkningerne var medregnet i 1970. Det er hensigten at søge denne kredit erstattet af et langfristet lån.

¹⁾ Foreløbige tal.

Opmærksomheden henledes på, at amortiseringen af en del af de udenlandske lån kan ske ved opkøb i markedet, hvilket betyder, at udgifterne bliver mindre end anført i tabellen, hvor meget afhænger af kursudviklingen.

Der foreligger ikke præcise opgørelser over udviklingen i renteudgifterne i periodens løb, men det kan oplyses, at de for det offentlige som helhed vil andrage henved 400 mio. kr. i 1970, og at de i 1975, 1980 og 1985 næppe vil overstige henholdsvis 275, 125 og 25 mio. kr.

Den ordinære årlige amortisation af de pr. 1. november 1969 udestående langfristede offentlige udenlandske lån.

Mio kr.	Statsgæld	Anden off. gæld	Afdrag i alt
1970	117	178	295
71	127	231	358
72	179	203	382
73	153	416	569
74	254	238	492
1975	298	318	616
76	214	272	486
77	319	267	586
78	206	256	462
79	182	237	419
1980	178	232	410
81	142	193	335
82	141	187	328
83	122	154	276

Mio kr.	Statsgæld	Anden off. gæld	Afdrag i alt
84	78	153	231
1985	34	27	61
86	17	20	37
87	16	9	25
88	16	—	16

Spørgsmål 9.

Hvor stor har igangsætningen af byggeri været siden 1. januar 1969? Tidligere år som sammenligningsgrundlag.

Svar.

For perioden siden 1. januar 1969 foreligger på nuværende tidspunkt kun fuldstændige — omend foreløbige — oplysninger om byggevirkksomheden i 1. halvår.

I vedlagte tabel er byggevirkksomheden fordelt på boligbyggeri, erhvervsbyggeri og offentligt byggeri m. v.

Det fremgår af tabellen, at det samlede påbegyndte byggeri i 1. halvår 1969 med 5,1 mill. m² lå henholdsvis 37 pct. og 9 pct. over tallene for 1. halvår 1968 og 1967. Stigningen har vist sig i samtlige kategorier af byggeri, men stærkest i boligbyggeri, der med 3,4 mill. m² i 1. halvår 1969 oversteg 1. halvår 1968 og 1967 med henholdsvis 47 pct. og 31 pct.

Målt i antal lejligheder lå 1. halvår 1969 med ca. 26.800 boliger 32 pct. over 1. halvår 1968 og 20 pct. over 1967. Samtidig med den stærke stigning i boligbyggeriet er der

Oversigt over byggeri 1. halvår 1967 til 1. halvår 1969.

Påbegyndt byggeri	Beboelses- ejendomme	Erhvervsbyggeri I alt	Offentligt byggeri m. v.		I alt	Antal lejligheder
			heraf fabrikker og værkst.			
1000 m ²						
1. halvår 1967.....	2596	1637	754	476	4708	22.300
1. » 1968.....	2302	1016	545	439	3757	20.175
1. » 1969.....	3396	1216	638	520	5131	26.775
1967	5128	2808	1396	1225	9161	45.500
1968	5037	2183	1157	1268	8488	44.425
Igangværende byggeri pr.						
1. januar 1967.....	5767	2422	1434	1560	9749	56.700
1. juli »	6004	2612	1449	1733	10349	57.350
1. januar 1968.....	5978	2355	1286	1992	10325	57.900
1. juli »	5984	2265	1210	2051	10300	57.250
1. januar 1969.....	6066	2355	1248	2291	10712	57.600
1. juli »	6931	2495	1338	2404	11830	61.800

sket en forøgelse af det gennemsnitlige etageareal.

Udviklingen i påbegyndelserne genspejles i det igangværende etageareal.

Efter en periode med stærk vækst stabiliserede det igangværende byggeri sig på omkring 10,3 mill. m² igennem det meste af 1967 og 1968. I efteråret 1968 og 1. halvår 1969 har store påbegyndelsestal imidlertid medført, at det igangværende byggeri pr. 1. juli 1969 lå på et usædvanligt højt niveau med 11,8 mill. m² og 61.800 boliger.

Spørgsmål 10.

Der ønskes en bedømmelse af, hvorledes DM-revalueringen vil påvirke handelsbalancen.

Svar.

Med den rådende højkonjunktur i Tyskland, der i nuværende fase er præget af en ret stærk opgang i løn- og prisniveauet, må det antages, at de tyske eksportpriser regnet i DM ikke vil blive reduceret som følge af DM-revalueringen; en del kan endda tyde på, at omkostningsudviklingen i Tyskland vil bevirke, at DM-priserne for en række eksportvarer — uanset revalueringen — vil blive forhøjet.

Hvis man ser bort fra den i slutningen af 1968 indførte eksportafgift for tyske industrivarer m. v., skulle revalueringen betinge en prisstigning på 9,3 pct. for importen fra Tyskland, hvad der, hvis man i første omgang ser bort fra købernes reaktioner, ville være ensbetydende med en stigning i de danske importudgifter på godt 475 mill. kr. I praksis vil den tyske revaluering — især på lidt længere sigt — utvivlsomt udløse tendenser til en nedgang i de efterspurgte mængder af tyske varer. Dette kan dels tænkes at ske på områder, hvor der er et konkurrenceforhold mellem tyske og danske varer, og dels på områder som f. eks. automobilområdet, hvor en del af den danske efterspørgsel kan tænkes drejet over mod varer fra andre lande som f. eks. England og Sverige, hvis eksportprodukter efter DM-revalueringen prismæssigt vil blive mere konkurrencedygtige. Helt skønsmæssigt kan det anslås, at der i kraft af disse faktorer på lidt længere sigt vil ske en formindskelse af de danske importudgifter på ca. 100 mill. kr.

Ved bedømmelsen af virkningerne på

eksportsiden er det en afgørende usikkerhedsfaktor, at der på nuværende tidspunkt intet kan siges om DM-revalueringens virkning på prisfastsættelsen i medfør af EECs fælles landbrugspolitik. Alt efter som man regner med, at det danske landbrug vil opnå uændrede priser i DM eller uændrede priser i danske kroner, kan den rene prisseffekt af revalueringen på den danske vareeksport anslås til henholdsvis 250 mill. kr. og 180 mill. kr.

Uanset hvilken af de to antagelser vedrørende landbrugspriserne der viser sig at være realistisk, er det åbenbart, at de rene prisvirkninger af DM-revalueringen indebærer en forringelse af det danske bytteforhold i udenrigshandelen, der kan betyde en belastning af handelsbalancen på mellem 225 og 300 mill. kr.

For en del af industrieksporten må det forventes, at de danske eksportører vil foretrække at nedsætte deres DM-priser for derved at erhverve en større markedsandel på det tyske marked, der efter Sverige er det vigtigste marked for afsætningen af danske industrivarer. Dersom de nuværende konjunkturforskel opretholdes i 1970, skulle der være gode muligheder for på lidt længere sigt at udnytte DM-revalueringen til at øge de solgte mængder af danske industrivarer m. m. på det tyske marked. Hertil kommer, at den tyske revaluering vil medføre en forbedring af industriens konkurrencemæssige stilling på andre markeder og herunder måske særlig markederne i de øvrige nordiske lande og England, hvor der på en del vareområder er en aktiv konkurrence med tyske producenter. Dersom den danske industri i den kommende tid ikke er hæmmet af kapacitetsproblemer, skulle der måske være muligheder for på grundlag af DM-revalueringen at opnå en valutagevinst i kraft af fremgang i de eksporterede mængder på ca. 150 mill. kr.

Konklusionen af disse usikre skøn synes at måtte blive, at DM-revalueringen på kort sigt, d. v. s. i hvert fald inden for de næste 6 måneder, som følge af den bytteforholdsforringelse for Danmark, som den indebærer, vil tendere mod at fremkalde en forringelse af den danske handelsbalance, medens der under forudsætning af fortsat gunstige konjunkturer i Tyskland skulle være udsigt til, at bytteforholdsforringelsen på længere sigt

skulle blive opvejet af en stigning i de danske eksportmængder og en nedgang i de importerede mængder af tyske varer. Selv på længere sigt vil den tyske revaluering imidlertid næppe på grund af det store importoverskud over for Tyskland føre til en forbedring af den samlede danske handelsbalance.

Det kan tilføjes, at der for betalingsbalancens usynlige poster med sikkerhed vil blive tale om en mindre forringelse af saldoen på rentekontoen i kraft af de øgede

udgifter til forrentning af de offentlige DM-lån, der er optaget i de sidste år. Til gengæld er det sandsynligt, at der på turistregnskabet over for Tyskland, der omfatter betalinger på 4-500 mill. kr. hver vej, vil blive en mærkbar positiv effekt. Der er ikke noget grundlag for at vurdere DM-revalueringens virkning på de øvrige usynlige poster på betalingsbalancen, men det synes alt i alt sandsynligt, at revalueringen vil føre til en mindre forbedring af saldoen på Danmarks tjenestebalance.

Bilag 2.

FINANSMINISTERIET

København, den 14. november 1969.

Under henvisning til finansudvalgets skrivelser af 13. november d. å. (Finansudvalgets bilag nr. 16) vedrørende behandlingen af forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet fremsendes hcslagt i 25 eksempla-

rer en oversigt over valutastillingen i tiden maj-oktober 1969, opgjort efter det i Statistiske Efterretninger 1969 nr. 42 anvendte system.

Poul Møller.

/ Sechet.

Til finansudvalget.

	1. Nationalbanken			2. Forretningsbankerne		3. Samlet	4. Dan-	5.	
	Tilgode- havende	Gæld	Netto- tilgode- havende	Tilgode- havende	Gæld	Netto- tilgode- havende	netto- tilgode- havende	marks intern. likv.	For- skel (4-3)
Ultimo maj 1969 ...	3144	2059	1085	2782	2223	559	1644	2529	885
— juni — ...	2561	1266	1295	2512	2199	313	1608	2493	885
— juli — ...	2445	1262	1183	2628	2228	400	1583	2468	885
— aug. — ...	1922	876	1046	2479	2062	417	1463	2348	885
— sept. — ...	2138	838	1300	2318	2083	235	1535	2420	885
— okt. — ...	2359	810	1549			113	1662	2547	885

Forforskellen mellem det i kolonne 3 opførte nettotilgodehavende (opgjort som ønsket af finansudvalget efter samme retninglinjer som opgørelsen i „Statistiske Efterretninger“ 1969 nr. 42) og Danmarks internationale likviditet (kolonne 4) har som anført i kolonne 5 konstant udgjort 885 mill. kr. Dette beløb er summen af værdien af seddelguldet, 232 mill. kr., og af Danmarks nettotilgodehavende i Den internationale Valutafond, 653 mill. kr. Disse aktiver blev ikke medregnet i de tidligere valutaopgørelser,

men medtages nu af hensyn til international standardisering.

For denne omlægning af opgørelsen (og Nationalbankens samtidige overtagelse af mellemværendet med Den internationale Valutafond) er der redegjort i bemærkningerne til forslag til lov om Danmarks tiltrædelse af ændringer i og tilføjelser til Den internationale Valutafondoverenskomst af 22. juli 1944 og i forbindelse med udsendelsen af Nationalbankens balance ultimo juni 1969.